

Taffelandens (*Aythya ferina*) nuværende udbredelse som ynglefugl i Danmark

Af

LINDHARD HANSEN

(With a Summary in English: *The Present Breeding Distribution of the Pochard (Aythya ferina) in Denmark.*)

Foranlediget af en hele Europa omfattende undersøgelse af Taffelandens (*Aythya ferina*) udbredelse bestemte jeg mig tidligt i foråret 1966 til at forsøge at klarlægge, hvorledes det stod til med Danmarks bestand af ynglende Taffelænder.

Derfor henvendte jeg mig til Dansk Ornithologisk Forenings medlemmer og bad dem meddele mig, hvad de vidste om dette emne. Men de dage er forbi, hvor man så let skaffer sig et materiale — kun én reagerede. Dette kom mig nu ikke helt overraskende, så straks fra starten skrev jeg personlige henvendelser til ca. 100 kendte, aktive ornithologer, og dette resulterede i svar fra 42. Enkelte svar var helt negative eller gav kun meget sparsomme oplysninger, men en betydelig del var meget fyldige, og flere personer påtog sig endog en undersøgelse i ynglesæsonen 1966.

I alt væsentligt er denne artikel et resultat af disse svar, og jeg beder alle bidragydere modtage min hjerteligste tak samtidig med, at jeg beder dem undskyldte, at jeg, for at gøre artiklen nogenlunde kortfattet og letlæst, helt undlader at nævne mine kilder til de enkelte oplysninger.

Følgende personer har overladt mig materiale: ERIK BEGTRUP, O. BEHRENS, DORETE BLOCH, C. A. BLUME, NIELS BORBERG, L. FERDINAND, TH. FRØLICH, ERIK CHRISTENSEN, J. HEDEGAARD CHRISTENSEN, LEJF CLAUSEN, KNUD ERIKSEN, ERIK HANSEN, J. VILLERSLEV HANSEN, P. MILTON HANSEN, PETER HANSEN, LISE HAFSTRØM, BIRGER JENSEN, K. VALD.

JENSEN, P. UHD JEPSEN, A. HOLM JOENSEN, LEO KORTEGAARD, ERIK KRAMSHØJ, CHR. KRÜGER, NIELS LARSEN, K. LINNET, OVE LUSTY, OLVAR LÆSSØE, MELCHIOR-HANSEN, POUL HALD MORTENSEN, CARSTEN MURMANN, IDA og KAJ NIELSEN, KNUD NØRREGAARD, E. TORP PEDERSEN, POUL PEDERSEN, C. M. POULSEN, N. O. PREUSS, J. RABØL, O. SCHELDE, BJARNE STREYFFERT, EBBE TEIBEL, THOMAS THELLE, VAGN VALENTINUSSEN og C. J. WITTRUP-JENSEN.

Desuden har jeg naturligvis gennemgået litteraturen, og jeg har fået værdifuld hjælp fra Faunistisk Kartotek og Vildtbiologisk Station.

Umiddelbart synes det måske noget pauvert, at kun 43 af D. O. F.s ca. 2.500 medlemmer mente at have noget af interesse at meddele i denne forbindelse. Men det er jo — heldigvis — en kendsgerning, at det at interessere sig for fugle i vore dage ikke betyder, at man farer ud i mark, skov og mose for at finde fuglereder. Og når det gælder at møde med bevis for, at en fugl som Taffelanden yngler på en bestemt lokalitet, så er der kun mulighederne: Fund af reder med æg eller iagttagelse af hunner, der fører ællinger. Rederne anbringes meget skjult og i utilgængeligt terræn; og i hele mit materiale er da også næppe omtale af 10 reder. Noget bedre stiller det sig med hensyn til ællingekuld. Men når man ved, hvor skjult en and færdes med sine ællinger ude i naturen — jeg ser her bort fra parker o.l. — så kan man nemt indse, at det iagttagne antal kuld umuligt kan være

ensbetydende med det tilstedeværende antal. Dertil kommer, at det jo langt fra er alle ynglende hunner, der når så vidt som til at føre et kuld ællinger.

Iagttagelse af Taffelænder i yngletiden et bestemt sted kan desværre ikke tages som bevis for, at de også yngler der. I mange næringsrige søer ses i sommer-tiden betydelige flokke af Taffelænder, især hanner, og man kan absolut ikke fra disse flokke slutte om, hvor mange Taffelænder der yngler det pågældende sted.

Disse forhold har jeg naturligvis taget med i betragtning ved bedømmelsen af de oplysninger, der er kommet mig i hænde. De giver en meget stor usikkerhed, og jeg har derfor fundet det hensigtsmæssigt at beregne et minimums- og et maximumstal for hver lokalitet. Dertil kommer, at jeg ikke kan regne med, at alle egnede lokaliteter har været besøgt af mine meddelere. Efter mit bedste skøn har jeg dog fået så godt som alle mere betydelige taffelandeynglepladser med.

ARTENS YNGLEPLADSER

Alle lokaliteter, hvorfra jeg har positive oplysninger fra nyeste tid, er markeret på kortet, fig. 1. Antallet af formodede ynglende Taffelænder er angivet med signaturer. Er antallet over 5, er signaturen forsynet med et nummer, og dette viser hen til tabel 1, hvor navnet på stedet og antallet af Taffelænder er angivet. Nederst i tabellen er en opsummering af tallene fra de mindre ynglepladser.

Som det ses, er jeg kommet til det resultat, at der i 1966 i Danmark fandtes minimalt 316 og maksimalt 580. Forøges disse tal skønsmæssigt med formodede ikke kendte ynglepladsers bestand, når jeg til, at ynglebestanden er et sted mellem 350 og 700 hunner.

Vejlerne.

Langt det største, gode yngleområde for Taffelænder findes i Vejlerne i Thy. Det er strengt taget ikke ét, men flere adskilte områder, som strækker sig fra Lønnerup fjord i sydvest til Lund fjord i nordøst og Bygholmsvejle i sydøst; men det forekommer naturligst i dette tilfælde at behandle dem under et.

Mange ornithologer har haft glæde af at studere fuglene her, men langt de fleste har givet op overfor den opgave at nævne et tal for de i dette vidtløftige terræn ynglende ænder. Ved at sammenligne oplysninger fra adskillige er jeg kommet til det resultat, at der findes mellem 50 og 100 rugende Taffelandehunner. Foruden Vejlerne er samtlige ferske vande i Thy blevet undersøgt af en ung, dygtig og meget energisk ornitholog, som har været så venlig at stille sine resultater til rådighed for mig. Men det viste sig, at det var meget få ynglende Taffelænder, der fandtes i Thy uden for Vejlerne.

Øvrige Jylland og Als.

I Vestjylland findes en ret koncentreret bestand i Felsted Kog, Husby sø og Nørre sø.

På Djursland findes en del Taffelænder i Ramten-Dystrup sø, men tilsyneladende ellers ingen.

Det forekommer mig temmelig mærkeligt, at der findes 10-15 ynglepar i Søby sø syd for Herning, for ellers er det sparsomt med Taffelænder i det midtjyske

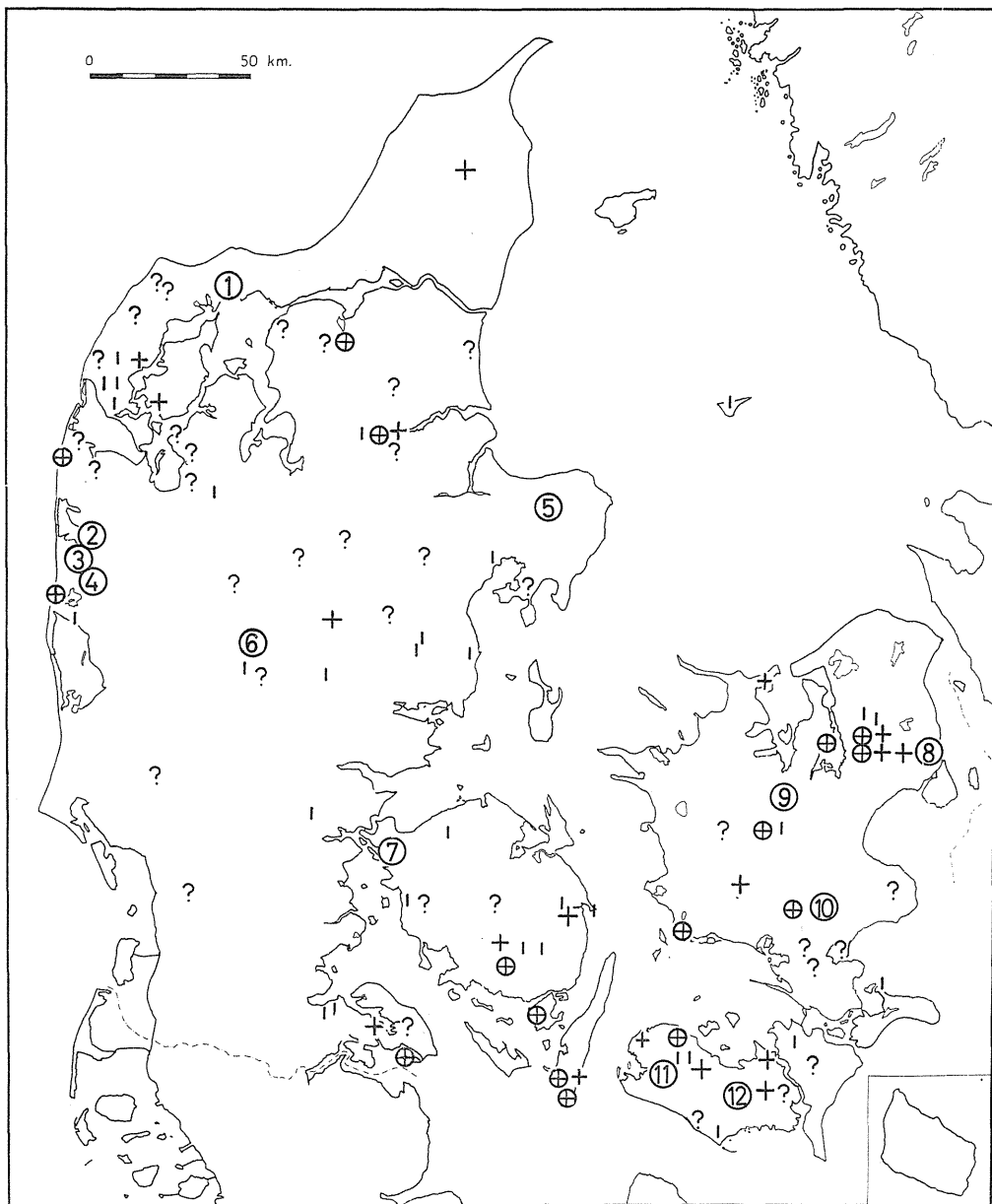

Fig. 1. Taffelandens (*Aythya ferina*) ynglepladser i Danmark.

The breeding places in Denmark of the Pochard (Aythya ferina).

Signaturer. *Symbols.*

? Har ynglet nu og da. *Has bred now and then.*

| Enkelte ynglepar, måske ikke hvert år. *Single pairs breeding irregularly.*

+ 1-2 par ynglende regelmæssigt. *1-2 pairs breeding regularly.*

⊕ 2-5 par ynglende regelmæssigt. *2-5 pairs breeding regularly.*

Ⓢ Mere end 5 par ynglende, tallet henviser til listen tabel 1. *More than 5 pairs breeding, the figure referring to the list Table 1.*

område. Jeg har fået gode, men næsten helt negative oplysninger fra søområderne ved Viborg, Silkeborg og Skanderborg.

Intet tyder på, at der i det vestlige Syd- og Sønderjylland findes nogen egentlig bestand af ynglende Taffelænder. Derimod er der utvivlsomt i det østlige Sønderjylland en del, men det er desværre ikke lykkedes mig at fremskaffe aktuelle oplysninger fra dette område. I Slivssø, som nu er udtørret, var der tidligere en del ynglefugle.

På Als var der tidligere en meget betydelig ynglebestand især i Mjang Dam og Ketting Nor, men den er forsvundet for mere end 20 år siden. Ifølge meddelelser, der er tilgået mig, findes der nu på Als kun få spredte ynglende Taffelænder.

Fyn, Tåsinge og Langeland.

På Fyn har flere ornithologer været meget aktive, og de har tilsendt mig et stort materiale, der omtaler mange lokaliteter, men kun med få ynglefugle. Den bedste lokalitet synes at være Gamborg fjord, men netop dette sted synes kun sparsomt besøgt af ornithologer. Fra Brændegårdssøen er det oplyst, at der i sommertiden kan være flokke på indtil 40, men det er småt med iagttagelser vedrørende ynglen.

Fra Vejlen på Tåsinge har jeg fået mange meddelelser om sommerflokke på indtil 75 og ligeledes flere meddelelser om hunner med ællinger, men det er næppe noget større antal, der ruger.

På det sydlige Langeland findes i hvert fald 3 gode ynglepladser, selv om det næppe er mange kuld der udruges hvert sted. Især i Tryggelev Nor ses sommeren igennem et betydeligt antal Taffelænder, mest hanner.

Sjælland.

Ifølge litteraturen er Taffelanden begyndt at yngle i Utterslev mose efter 1915, men den tog så hurtigt til, at der omkring 1927 skal have været mere end 100 ynglear.

Antallet har dog været meget varierende og er det øjensynlig stadig, for jeg har fået angivet at der i 1965 kun var 5-6 hunner med ællinger. I 1966 har en dygtig, yngre ornitholog på min opfordring holdt bestanden under observation gennem yngletiden, og den dag han iagttog det største antal — 28. juni — talte han 70 hanner, 19 hunner, der førte ællinger og 6 hunner uden yngel.

Utterslev mose synes således at være den vigtigste yngleplads i det nordøstlige Sjælland, men i ret ringe afstand mod vest og nordvest findes adskillige mindre ynglepladser.

Gundsømagle sø og Selsø sø skal tidligere have huset betydelige bestande, men nu er der kun få.

Omkring Bregentved og Gisselfeld findes flere små søer, hvor der ses betydelige

	Minimum	Maksimum
1. Vejlerne i Thy	50	100
2. Felsted Kog.	15	30
3. Husby sø	15	30
4. Nørre sø	10	25
5. Ramten-Dystrup sø	7	15
6. Søby sø (Herning)	10	15
7. Gamborg fjord	5	15
8. Utterslev mose	20	25
9. Valsøllille sø	10	20
10. Bregentved-Gisselfeld	7	15
11. Nakskov Inderfjord	70	100
12. Maribosøerne	12	25
? = 34 lokaliteter	5	20
! = 31 lokaliteter	20	30
+ = 18 lokaliteter	20	40
⊕ = 16 lokaliteter	40	75
Ialt Total	316	580

Tabel 1. Skønnede minimale og maksimale antal ynglear af Taffeland (*Aythya ferina*) i Danmark i 1966. De fire signaturer forneden henviser til kortet fig. 1. — Næppe alle ynglepladser er kendt, og det skønnes derfor, at antallet er mellem 350 og 700.

The estimated minimum and maximum numbers of breeding pairs of Pochard (Aythya ferina) in Denmark 1966. Symbols at the bottom refer to the map Fig. 1. — It is supposed that not all breeding localities are known, so the total number of breeding pairs is estimated to 350-700.

sommerflokke og som ligeledes huser en del ynglepar. Enkelte par findes i moser og småsøer, men alle Sjællands større søer synes ikke at have ynglende Taffelænder.

Lolland-Falster og Bornholm.

Lolland har i Nakskov Inderfjord sandsynligvis Danmarks tætteste bestand af ynglende Taffelænder. På dette lille område har adskillige ornithologer i tiden fra 1935 til 1966 anslået antallet af ynglende hunner varierende mellem 15 og 100. Efter mine iagttagelser i 1967 yngler der 70-100 par, men til trods for arealets ringe udstrækning — mindre end 1 km² — anser jeg det for meget vanskeligt at afgøre, hvor mange der er. Det er ganske almindeligt at se mere end 150 ad. Taffelænder i sommertiden.

Der findes Taffelænder ynglende i alle

Maribosøerne, men fortrinsvis i de mest tilgroede dele og langt fra så tæt som i Nakskov Inderfjord. Jeg anslår antallet af rugende hunner til mindst 12 og højst 25. Også her, især i Hejrede sø, ses i sommertiden ofte betydelige flokke, som mest består af hanner.

På Lolland findes yderligere i adskillige tørvegrave og små søer enkelte eller få ynglende, men på Falster er det næppe hvert år, der ruger en Taffeland, og fra Bornholm foreligger der slet intet.

I den nyeste officielle fortegnelse over Danmarks fugle — FINN SALOMONSEN: Systematisk Oversigt over Nordens Fugle, 1963 — står der om Taffelanden: Spredt yngletrækfugl over hele landet kun manglende på Bornholm.

Dette forekommer mig bekræftet gennem denne undersøgelse — blot kunne måske tilføjes: Noget ujævnt fordelt.

SUMMARY IN ENGLISH

The Present Breeding Distribution of the Pochard (Aythya ferina) in Denmark.

Through request to ornithologists all over Denmark, information about the Pochard (*Aythya ferina*) present distribution in Denmark has been procured. During the summer, considerable flocks are found in several places. In Table 1 the breeding places are listed, and Fig. 1 shows the localities. The numbers

mentioned here comprise only breeding females and it is calculated that the total population of these is somewhere between 350 and 700 individuals.

The Pochard can be described as sparsely breeding all over Denmark, except on Bornholm, but with a somewhat uneven distribution.

Manuskriptet modtaget 6. feb. 1967.

Forfatterens adresse: Slotsvægter LINDHARD HANSEN, Jægerhuset, Krenkerup, Sakskøbing.